

1 בית (הספור "התזמורת").

וי להטריח לכאן גם מדרש
שענתו ונמצא עומד בחטאו
ו שיזקין, הוא ששלמה אמר
הרמב"ם.

ש לשם מוליכות אותו" או:
ז כמובלע בעלילה (כגון -
סא עמ' 215).

. עמ' 497-498.

גגרים נמשלים - והשווה גם
ז"טירה" של קפקא. אף הוא

א את המושגים: הגשר על
ז עמוד התפילה, או - ארון
בסיפור "האדונות והרוכל"
כבר הרחבת במקום אחר. ר'

זד מתעה, המדרש דלהלן;
זפניו. ומנין תדע שהוא כן?
זצאות לפניו שנאמר: "הנה
זכי" ועוד ממי אתה למד -
זהו מדין וגו'. והצליח דרכו
זמצא נערות יוצאות לפניו

זו, יש לזכור אמרות כגון:
זר"ב.

זודוך: דווקא בשל זוטא הוא
זמיהות.

זים.

זמסח ומחמיץ את המזחלת

זאיתי לפני שלושה ארבעה

זמ' קמ"א

זא 1963 עמ' 331-332, 85.

הדסה ביננפלד

עוד על "הנרות"

בראשית הספור אנו פוגשים את המספר,
ההולך אל הים בערב שבת. בידינו כלי
לבו, שאינם רק סמל הטהרה (אליבא
דקורצויל) אלא גם תכריפי המת (את
המת מטהרים במים ומלבישים אותו
תכריכים לבנים).

"פגע בי מר חיים אפרופו". לדעת
קורצויל הרי זה מעין "סטרא אחרא"
"איש ההזדמנות הקלה" המפתה,
המכשיל, המפריע.

לדעתי חיים אפרופו הוא סמל החיים
החמרניים, הגשמיים של אכילה ושתיה
ושמחה, חיי העולם הזה שהם חייו של כל
בשר ודם עלי אדמות, ללא הבדל מין, גזע
ודת. שאלתו של חיים אפרופו: "הולך
אתה להתפלל עם המקובלים". שהיא
ספק שאלה, ספק קביעת עובדה, - היא
הגורמת לו למספר לשקר, והיא היא
הגורמת לו להגרר אל אותו הבית. מהו,
אם כן, אותו בית?

כאן ברצוני להפנות את תשומת לב
הקורא למשפטים החותמים את ספרו של

להבנת ספור זה סייעו לי שנים: המנוח
פרופ' קורצויל, שהערותיו לספור
"הנרות" התפרסמו בספרו "מסות על
ספורי עגנון" (בעמוד 363), ועגנון עצמו,
בספרו "בחנותו של מר לובלין" שיצא
לאור לאחר מותו.

שלושה חלקים לספור "הנרות":

א. הקטע הפותח: מ"סוף סוף לקחתי

לי זמן" ועד

"נתתי עיני בבתו

ואינה מזומנת לי",

והוא מתרחש

ברחוב.

ב. אמצע הספור: מ"נגררתי ועד

"עמדת" בבהלה

והלכתי אצל הים",

והוא מתרחש

בבית.

ג. הסיום: מ"הגביה עצמו

הים" עד נודעזע

הגשר והתחיל

מרתת" המתרחש

בשפת הים.

ובסופו של דבר: "חזרתי
עומד כאן ומיגע עצמי בצו
נכללו כל ארבעת הנרות נ
של אחר" (המלה "אחר"
אחר-זר נכרי/ ו"אחר"
אבויה).

לאחר שנחשפה האמת,
המספר: האם יוסיף ו
"עמדתי בבהלה והלכתי א'
ופה לפנינו תהליך הפוך
והוה בגן-עדן. שם כשנוז
אכילת פרי עץ הדעת, כי
מהרו להתקין לעצמם מ
פה כשנודע לו למספר כ
צריך הוא לפשוט מעל
"עמדתי מלובש בין ערומי

שלוש משמעויות לערום כז
1. ערום - לצרך הטבילה
2. ערום - לאחר שנחשפו
3. ערום - מקדושה, ממס

באיזה מכל אלה מצוי המו
הפתרונים!

לי נראה, תוך קריאה מדוקדקת של
הכתוב, שעגנון נתכוון ליותר מסתם נרות
שבת. ארבעה נרות דווקא (לצרך קיום
מצות הדלקת נרות שבת די בשנים) למה?
- ארבעה נרות מעוררים בי אסוציאציה
של ארבעה נרות הנצבים סביב מטת המת
(כנהוג אצל יהודים), ומה פשר השריפה
המסוכנת? מה עתיד להשרף אם לא
יתקנו הנרות? - המפה והשלחן. אין
אלה, לדעתי, סתם שולחן ומפה הערוכים
לכבוד שבת (בשבת מקפידים יהודים
שומרי מצוות לכסות את השולחן במפה),
אלא גם שני ספרי הלכה מפורסמים.
הריהם השולחן ערוך הספרדי של יוסף
קארו וה"מפה" האשכנזית של הרמ"א
ומשריפתם חושש המספר.

תוך עסוקו בנרות, אין עוד ארבעה כי אם
נר אחד ועוד נר אחד ושני נרות:
"נתעקם נר אחד בתוך ידי ונר אחד
נתמעך בין אצבעותי ואף שאר שני הנרות
נתעקמו".

נר אחד אולי כנגד נר נשמה, נר אחד
אולי כנגד נר התמיד ושני נרות אלה הם
נרות השבת. אם נשים לב נראה שהנרות
רק נעוצים בפמוטים, אך עדיין אינם
דולקים! מה פשר הדברי? (פה כדאי לציין
מנהגם של יהודים בערב שבת, שאבי
המשפחה הוא המתקין את הנרות
בפמוטים כדי לשתף עצמו במצוה ואילו
האם, הרעיה, היא המדליקה אותם). גם
פה עומד המספר ומתקין את הנרות לבל
יפלו עוד בטרם הדלקתם.

אם המדובר בנרות סביב מטת המת,
שעדיין אינם דולקים - משמע שהמספר
אינו שלם עם מותו של המת (והמת מיהו?
אולי זוהי הקדושה - או ה"אני" הקדוש
שומר המצוות התמים) אך יחד עם זאת
גם אל הדלקת הנרות, נרות השבת, לא
הגיע... (הוא מצוי במצב ביניים בין קדש
לחול).

עגנון, "בחנותו של מר לובלין": ,,כאן
במקומות שלנו עדיין השקר מכובד על
הבריות, שם במקומם של אבותיו (של
יעקב שטרן) כבר אבד השקר את היגרו",
השקר מצוי במקומות שלנו כלומר:
בעולם הזה, "במקומם של אבותיו" - הרי
זה העולם הבא שהוא עולם האמת.
כשנתפס המספר בדבר שקר, מתעורר בו
הרצון או הצורך להודע סוף סוף אל
האמת היכן ימצאנה? לצורך חשוף
האמת הוא מובל ומוביל את הקוראים
אל הבית שלא היה בו מעולם - אל
עולם האמת. (בבית הרי מצוי זקנו
שהלך לעולמו).

המשקיף על הספור בעיני פסיכולוג,
יאמר ודאי, כי הכניסה לבית היא
התבוננות פנימה אל נבכי הנפש, ושכל
הקטע האמצעי, תוכו של הספור, הוא
בגדר של חלום, דמיון או הזיה בהקיץ.
(בעוד שהקטעים א' וג' הריהם המציאות
עצמה), ואילו אני אוסיף על כך ואומר,
בעקבות עגנון ("בחנותו של מר לובלין")
כי בקטע א' מצוי המספר בעולם הזה,
בקטע ב' בעולם הבא (עולם האמת),
ובקטע ג' הוא חוזר אל העולם הזה.

בקטע הפותח (א) מופיע המספר כמי
שמעמיד פנים, בקטע השני נוכח הוא
לדעת כי לא בין המקובלים יכירנו מקומו
- אלא בין השומרונים שהם סמל מינות
הפוכם של המקובלים הקדושים
והטהורים (לא בכדי מזכיר עגנון את
המקובלים, כי הם אשר "המציאו את
תפילת "קבלת שבת". והטכס שלהם
בצפת, היה נודע ביופיו).

שם הספור "הנרות", והנרות אכן
מופיעים ממש במרכזו. "ראיתי ארבעה
נרות לבנים נעוצים בתוך ארבע מזורות
של נחושת והם נוטים לנפל". נרות אלו
מזכירים לפרופ' קורצויל את נרות השבת
"הם מעין גחלת אחרונה של היהדות
המסורתית, אך הם נוטים ליפול ולהעלות
שריפה מסוכנת".

קריאה מדוקדקת של כוון ליותר מסתם נרות ת דווקא (לצרך קיום שבת די בשנים) למה? נוררים בי אסוציאציה נצבים סביב מטת המת (ע), ומה פשר השריפה תיד להשרף אם לא המפה והשלחן. אין שולחן ומפה הערוכים ת: מקפידים יהודים ת את השולחן במפה), יי הלכה מפורסמים. יוך הספרדי של יוסף אשכנזית של הרמ"א מספר.

אין עוד ארבעה כי אם " אחד ושני נרות: בתוך ידי ונר אחד י ואף שאר שני הנרות

" נר נשמה, נר אחד ד ושני נרות אלה הם ים לב נראה שהנרות ים, אך עדיין אינם דברי? (פה כדאי לציין בערב שבת, שאבי מתקין את הנרות י עצמו במצוה ואילו המדליקה אותם). גם יתקין את הנרות לכל קתם.

נ סביב מטת המת, ם - משמע שהמספר זל המת (והמת מיהו? - או ה"אני" הקדוש ם) אך יחד עם זאת ות, נרות השבת, לא יצב ביניים בין קדש

ובסופו של דבר: "חזרתי ואמרתי לי אני עומד כאן ומיגע עצמי בנר של אחר". פה נכללו כל ארבעת הנרות בכנוי אחד: "נר של אחר" (המלה "אחר" דרמשמעית: אחר-זר נכרי/ ו"אחר" - אלישע בן אבויה).

לאחר שנחשפה האמת, מה יהא על המספר: האם יוסיף ויעמיד פנים? "עמדתי בבהלה והלכתי אל הים"... ופה לפנינו תהליך הפוך למעשה אדם וחוה בגן-עדן. שם כשנודע להם, אחרי אכילת פרי עץ הדעת, כי ערומים הם - מהרו להתקין לעצמם מלבושים. ואילו פה כשנודע לו למספר כי ערום הוא... צריך הוא לפשוט מעליו את בגדיו "עמדתי מלובש בין ערומים והתביישתי".

שלוש משמעויות לערום כאן:

1. ערום - לצרך הטבילה והטהרה...
2. ערום - לאחר שנחשפה האמת...
3. ערום - מקדושה, ממסרת אבותיו...

באיזה מכל אלה מצוי המספר? - לעגנון הפתרוניים!

סוף דבר: (קצת מהרהורי לבי) לי נראה הספור כחלום בלהות שרק יהודי שומר מצוות המוקף סביבו יהודים הבזים לענינים של קדושה... יכול לחלום, מתוך חרדה ודאגה לא לעצמו בלבד - אלא לגורל העם היהודי כולו.

פעמיים נקלעתי לשיחה על עגנון: האחת בבית הנשיא "בחנותו של מר לובלין" והשניה במושב אביגדור על הספור הקצר "הנרות", ותמיד נדמה לי כאילו יש שנים האוחזים בטלית זו של יצירתו: היהודי, שומר המצוות אומר כולה שלי והחילוני האומר כולה שלי.

ואילו אני חשה שטליתו של עגנון שלמה היא ואין לחצותה! אין להגדיר את עגנון (כפי שכבר קבע קורצויל בספרו הנ"ל) כסופר דתי, אך גם בין חילוניים לא יכירנו מקומו. הוא בפשטות סופר יהודי (על כל הפרובלמטיקה שכרוכה בפרוש המושג הזה - "מיהו יהודי"?!) מתבונן הוא מתוך צער וכאב לכאן ולכאן - במבט כולל מקיף, מהתל ושולח היצים, אך מעל לכל במבט אובה.

(בני דרום)

